„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 8 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јеђтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 155. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 8. ОКТОБРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

1 + 1 = 3.

Велика се слава слави ових дана. У Француску је стигло руско бродовље, па се цела Француска, и званична и незванична, обукла у стајаће рухо, да дочека поморску силу господара јевропског и азијатског севера.

Не значи то ништа много, кад дође чије бродовље у туђе пристаниште. Било је то до сад много пута. Али није било то, да се грле и љубе два велика народа, народ руски и народ француски. И за то је велика халабука настала у Јевропи.

Кад неко неком врати посету, то се сматра за обичај или учтивост. Тако би на први поглед изгледала и ова посета у Тулону. Али ова посета има много дубљег значаја. Данас већ и шовинистички кругови у нашој држави виде у тој посети отворен савез двојни, наперен против тројнога савеза. То их је врло узнемирило, али је за то тим већма охрабрило милијуне људских срдаца, који теже за самосталношћу и слободом, а презиру ичије туторисање.

Кад је немачки политички лисац, Бизмарк, свом снагом радио на том, да Јевропу политички поцепа, ступио је у тесну везу са Аустро-Угарском и Италијом и склопио је савез. Управо присилио је ове две силе, да кусају ону попару, коју им он буде скувао. Држао је, а с њим заједно сва Немштина, да су узде од Јевропе у њиховим рукама, и ко само ухом мрдне, добиће по прстима. Продирање на исток до Азије, преко земаља, у којима народ српски живи, — то им је била одавна жива жеља, која им и данас не да мирно да спавају.

Њихова политика радила је, а ради и данас непрестано на Балкану. Осилили се као у својој кући. Па још да нема неког, који прати сваки покрет њихов, до сад би били прегазили, што су наумили.

Русија, та весница мира у Јевропи, не даје им ока отворити. У Кронштату 1891. године дођоше Французи, да пруже братску руку народу руском и Руси свесрдно прихватише руку. Данас Руси пружају у Тулону Французима доказа пријатељске везе, а Французи их примају као савезнике, пријатеље и браћу. Стискавају једно другом руке, обећавају узајамне братске помоћи и оштре погледе бацају на заједничког непријатеља свог.

Између нових савезника не постоји писани уговор, јер су тачке њихова уговора урезане у срцима њиховим. Сваки поклич са средоземног мора одјекнуо је широм простране Јевропе и казује глухима и слепима, да је нов савез утврђен.

Нашло се беспосличара, да утуку значај овом војничком збратимљењу, овом савезу два јуначка народа. Истичу неистину, да та слава није права слава. Њима не иде у главу, да је један и један — три. За то је ипак рачун написан, линија је подвучена и то је тако.

Русија и Француска се јавно рукују. То су обележили и на споменици, која се раздаје у Француској. На средини њеној стоји 1 + 1 = 3, а то ће рећи: Русија и Француска не боје се тројице, ступили су на мегдан са тројним савезом.

Тројни савез, у којем је и наша држава, стоји данас према отвореном и јаком противнику свом — руско-француском савезу.

Народи, што стењу под туђим притиском славе данас у срцу свом збратимљење Руса и Француза. У истакнутом рачуну виде рачун свој.

Две стиснуте руке на споменици тулонској улевају снаге потиштеним народима, да се не страше својих угњетача. Оне су знак народне слободе. **X**

СА ГЛАВНОГ ЗБОРА ЛИБЕРАЛА У СРБИЈИ.

Београд, 4. октобра.

У Београду се 3. о. м. одиграла једна „комендија без крајцаре“ — тога дана држали су либерали свој годишњи главни скуп.

Изгледало је, као да почиње страшни суд, да мртви из гробова устају. Још у очи дана збора долазили су које лађом, које железницом либералне перјанице. Међу њима могли сте видети гојазне старце, старе дубаре са батином у руци (то им је стари, традиционални символ, они су се и у скупштини ту недавно борили, да се поврате — батине) и великим сребрним прстеном на кажипрсту (баш као у циганских кнезова). Дошле тако старе дубаре, бајаги да се посаветују, шта ће и како ће те да спасу ову земљу од радикала. Иду дубаре и ни једном не видиш на лицу ни трага од кајања, за оне многобројне и разноврсне грехе што их починише од 9. августа до 1. априла.

Народ српски сахранио их је 1. априла; а они се опет крећу, устају из гробова. И заиста, као да је неки трулеж тога дана баздио по Београду. Сада је опет расчишћен ваздух, повукли се у своје јазбине.

Збор су одржали на празном плацу до луднице. Баш као наручено, јер и сав збор личио је, као да га лудаци држе.

Ту је у близини и завод за сироту и напуштену децу, па баш случајно ту су се нашла и та „сирота, напуштена матора деца.“

Тешком муком, с брда с дола, по што су кумљени и миљени, а некима и дуго време било дошло је до 2500 либерала на тај збор. У толиком броју долазе либерали на свој, збор у приликама када им нико не смета. А радикали, кад беху у опозицији дођоше на свој прошлогодишњи алексиначки збор, у маси од 20.000. И толико их је било, кад је курџонска власт кварила мостове, спречавајући сељаке радикале, да оду у Алексинац на збор.

Како се толишни број са тешком муком и натегом одазвао, најбоље ће посведочити овај „строго поверљиви позив“ кога је написао главни одбор либералне странке.

Тај позив у целости гласи:

Одбору народне либералне странке
У . . . . .

По статутима наше странке мора се сваке године држати годишњи збор у месту, које главни одбор одреди. У седници својој од 31. пр. мес. главни одбор одлучио је, да годишњи збор чланова народне либералне странке за ову 1893. год. буде.

У Београду, у недељу 3. октобра.

Прилике, у којима се наша земља налази, показују. да ће поменути збор наш имати већу важност од свих досадањих наших зборова.

Збор наш 3. октобра треба да буде живи протест против свега онога, што се сада у земљи ради и што руши не само углед нашој отаџбини, него и темеље, на којима држава почива. Неуставности и незаконитости данас су на своме врхунцу у Србији; многобројне похаре и разбојништва и безбројна убиства мирних грађана понављају се непрекидно, а где ово цвета, ту нема мира ни слободе, ту је зло, које ваља лечити.

Ми као потомци оних див-јунака који бесне Турке отераше са својих огњишта, нити можемо нити смемо мирно гледати, како се камен по камен извлачи из зграде државне и како се очигледно срља у коначну пропаст. Дужност је свакога свесног грађанина да у оваким случајевима мушки и одважно стане на браник својих права и да очува опстанак ове земље, која је скупом крвљу откупљена. А на првом месту треба да извршимо ову свету дужност ми либерали, који смо вазда штитили ред и законитост и који смо највише припомогли, те је стечена уставност, политичка независност и самосталност Србије.

С обзиром дакле, на тешке и озбиљне прилике у земљи, главни одбор пријатељски и најозбиљније позива тај одбор, да што више чланова из тога краја на збор 3. октобра пошље у Београд. Тиме ће како представници страних сила, тако и представници мрачњачке владавине, видети, да је либерална странка врло важан елеменат у Србији и да нису сви Срби у колу паликућа, који се хвале својом многобројношћу и којима нема ни суда ни пута.

На збору нашем треба да буде бар 5000 чланова. Ту ће бити и страних дописника, који треба да виде, да се либерали разликују од радикала и по васпитању и по родољубљу. С тога још један пут молимо тај одбор, да што више чланова пошље на збор.

А да би се свима члановима, који дођу, обезбедио стан, образован је одбор за дочек и за то се умољавате, да благовремено јавите потписанима ко ће из тога краја доћи.

Све ово треба радити у тишини, без ларме; јер је то наша унутрашња ствар, која не треба да излази из нашега круга све до збора.

Нека се одбор на послетку, постара, како би и сиромашнији чланови наше странке могли доћи на овај збор.

С братским поздрављем.

На Малу Госпођу 1893. год. Београд.

Секретар
Јеврем Илијић.

Председник главног одбора народне либералне странке,
Ј. Ђ. Авакумовић.

Строго поверљиво.

Не може човек да се довољно начуди либералној безочности, да се најблажије тако изразимо. Либерали позидају на одбрану реда и законитости! То је баш смешно. Они апелују на своје чланове и уверавају их како ће тиме и преставници страних сила видети, „да су либерали важан елеменат у Србији.“

Заиста, сада ће задрхтати сва Европа, тројном савезу ће се побркати рачуни, престаће пријатељство између Руса и Француза, све ће сад да се окрене тумбе, јер ето либерали су сила, они су „врло важан елеменат у Србији“ итд.

Па и поред тога разметања и оговарања радикалне странке и владе, они су морали, да дају многим тим својим приспелим члановима 2 динара дневнице, само да дођу на збор.

Око 9. часова почела је комедија. Авакумовић је био председник, а Рибарац и Ђундовић потпредседници. Велики „зналац политичких наука“ Генчић као секретар прочитао је извештај главног одбора.

ПОДЛИСТАК.

ДОГАЂАЈИ У САРАЈЕВУ

од 23. јуна до 8. августа 1878.

Закључак берлинског конгреса, да Аустро-Угарска окупира Босну и Херцеговину до Новог Пазара, узнемирио је цело Српство, а највише Србе Босанце и Херцеговце. У њима је тај закључак изазвао велико огорчење. А како и не би? Робоваше 400 година под Турчином и сносише велике муке и таман дође време, да се ослободе од тешког турског ропства, а ево новог „модерног“ ропства!... Сељаци трпели су толико јада од бесних бегова и ага колико у материјалном, толико у душевном погледу, па су с тога и устали на оружје. Хтели су да се опросте бегова и ага и гонитеља српског имена и православне вере, па да се са својом браћом на балканском полуострву уједине... То им је била тежња... Борили су се од 1875. до 1878. год. с оружјем, да извојују себи слободу, па место слободе допадоше новог „модерног“ ропства... Нису се босанско-херцеговачки Срби дигли, да истерају Турке, а доведу аустро-угарску управу, већ да буду слободни и са својом српском браћом уједињени. Но они једно, а „просвећена“ Европа друго! Српским родољубима било је до душе познато, да је Аустрија одавна већ добила апетит на Босну и Херцеговину, те се с тога они и нису много изненадили, кад је Аустрија захтевала на берлинском конгресу, да јој се преда Босна и Херцеговина, али су се с правом изненадили, кад сазнаше, да је „просвећена“ Европа пристала на то поред свег тога, што свака европска држава данашњим даном заступа народносно начело при уређењу своје државе. Да, — али кад се тиче њихове коже, а кад се тиче српског народа онда те државе немају народносног осећаја. Крајња себичност! Аустријска балканска политика позната је свакоме. Оно је истина, да њени државници вичу: „Балкан балканским народима“, — али само онда то важи, кад се хоће Русији да пркоси, а кад се тиче Аустрије, онда опет говоре о „аустријској интересној сфери“ — те не важи изрека: „Балкан балканским народима.“ Аустрија иде постепено са својим захтевима. Најпре је захтевала Далмацију — и добила ју је — хвала руској наивности! Добивши Далмацију захтевала је сад Босну и Херцеговину, јер и ове земље спадају у њену „интересну сферу“, тобоже да осигура Далмацију. Кадгод је Србија хтела у Босну, увек ју је Аустрија одбила, јер се она не тиче Србије као да у Босни живе „Аустријанци“ а не Срби! Па и на берлинском конгресу није допустила, да се Србија прошири преко Јавора до Новог Пазара, већ је Србију упутила према Бугарској. Кад се повиче на Аустрију, да хоће у Солун, она вели да тамо не ће, али је то тек леп изговор. Да она тамо не ће, не би ни заузимала Нови Пазар и не би Србију ограничила до Јавора. Сад већ и Косово спада у њену „интересну сферу“. Но држимо, да не ће све бити тако, како она жели...

Ја сам се мало удалио од предмета, о коме хоћу у овом чланку да говорим, но морао сам мало да разјасним. А сад да пређем на опис, како је било у Сарајеву, док га није аустро-угарска војска заузела.

*

23. јуна 1878. год. пронесе се по Босни и Херцеговини глас, да ће Аустро-Угарска окупирати ове две лепе српске земље. Мухамедовски Срби одмах се побуне, а на чело овог покрета стаде неки Хаџи-Лоја. Бегови и аге држали су се резервисано, с тога је тако звана фукара добила маха. Тако се може протумачити, да је Хаџи-Лоја постао вођом. Хаџи-Лоја био је сиромашан човек; — њега и његову дружину звали су „кокошарима“ т. ј. то су били крадљивци, који су по вароши крали живину, али иначе опасни људи.

Хаџи-Лоја побуни Турке Сарајлије[1]) на дан 23. јуна. Одмах се чаршије затворе[2]). Турци се састану одмах у беговој џамији[3]). На тај састанак позову и хришћане (православне Србе, — а римокатоличких Срба било је врло мало) Православни дођоше на састанак са архимандритом Савом Косановићем, који је 1880. год. постао митрополитом. Хаџи-Лоја упита Србе православне: „Јесте ли ви рајо с нама?“ На што му ови одговоре: „Господару, ми се од вас никада одвајали нијесмо, и данас смо с вама!“ После тога стане Хаџи-Лоја говорити: „Чујете ли рајо! Дошла је књига (писмо) из Аустрије, да ће њени солдати доћи у Босну и Херцеговину, а ми хоћемо да им спречимо улазак. За то треба да сте и ви с нама као браћа и да се боримо, док нас и једног траје.“ — На овом збору по савету тадашњег сарајевског учитеља Стеве Петрановића решено је, да се српском кнезу Милану пошаље телеграм, у ком су молили за помоћ са жељом, да што пре виде у својој средини српског кнеза. Но Србија није била у стању, а није ни могла да даде помоћ. Овде ћу споменути још и ово. Споменути учитељ Петрановић врло је одушевио својим говорима Турке, те су га заволели. За то је Хаџи-Лоја рекао: „Не треба нама много чиновника. Ја и Стева ћемо и сами моћи управљати Босном!“ Хришћани пристадоше с Турцима. Три дана остадоше дућани затворени. По своју Босни и Херцеговини дигоше се Турци на оружје, али без икаквог реда и поретка. Православни Срби су се већином држали резервисано, а тако и бегови и аге. Православни Срби нису хтели да се дижу због тога, што су били уморени трогодишњом борбом с Турцима, а и из мржње против Турака. Католици нити су кадгод били, нити ће бити способни за борбу, а све и да су хтели, нису им давали фратри, који су се радовали доласку Аустрије, као „католичке“ државе. Ту се баш показало, од колике је несреће, што су Босанци и Херцеговци подељени на три вере. Просто није марио брат за брата. А да нису били подељени на три вере, не би Аустрија могла ући у Босну. Па бар да су се пре сетили мухамедовски Срби, да су

---

[1]) Под Турцима разумеју се Срби мухамедовци. Праве Турке зову они Туркуше или Османлије, а мухамедовски Срби сматрали су се као прави Турци.

[2]) Кад је каква опасност била, обичај је био, да се сви дућани у чаршији затворе.

[3]) Бегова је џамија највећа и најстарија у Сарајеву. Назидао ју је Усреф-бег, звани гази (јунак) око 1520. године.

За тим се подиже Гаја Швабић и рече, како је збацивање либералне владе „незаконит акт“! Ту се и сами министри осмехнуше, старе дубаре почеше један другом подмигивати, а на ту виспрену реч насмејаше се чак београдска деца.

Неки Пера Николић тужио се како се сада гази уставност и како се отимају општине. Том приликом спомену београдску општину, дакле баш ону општину, коју су либерали на очиглед толиком образованом страном свету отели од радикала и незаконитим путем разјурили управу, коју су београђани редовним путем изабрали.

За тим је Бојиновић држао врло сметен говор и грдећи радикалну странку, почео је неразмишљено да увлачи у своје разглаголствије и круну, али после озбиљне опомене полицијског комесара он предложи још сметенију резолуцију, коју су либерали, сећајући се на вреле чебапчиће и ћулбастије халапљиво усвојили.

Та резолуција састоји се у томе: да су либерали после 1. априла изашли о с н а ж е н и (?)

На предлог Авакумовићев изабрат је главни одбор, а после мале почивке узео је реч Ст. Рибарац и бацио кривицу управо на Ристића, јер вели, није бивша либерална влада крива, што се примила управе 9. августа. (Као бајаги Рибарац се ту дуго циврао, кад га је бивши намесник Ристић позвао!) Донета је резолуција, да је оптужба либералног министарства неуставна.

У опште либералима је данас све неуставно, а долазак њихов на аркапију био је уставан, убиства по толиким местима у земљи за време њихове владавине, била су сва „уставна“ фалзификовање спискова приликом избора нар. посланика била су код њих опет „по уставу“, само је данашње стање за њих „неуставно“.

После подне збор је продужен. Да свет нема обичаја, да после ручка и о ручку пије вина, ми би били у стању да опишемо „говор“ попа Р а д и в о ј е в и ћ а, али по што је он мало дубље погледао чаши у дно, то тешко да ће и сам знати, шта је хтео да каже.

Говорио је још неки П а њ е в и ћ из Ваљева, који је дошао да протестује против 1. априла. Ђ а к о н В л а ј к о в и ћ држи да ће либерали приликом општинских избора у Смедереву моћи што ућарити.

Један напредњак учитељ Убавкић похвалио је либералну уставност. Говор М а ш и ћ е в разгалио је мало забринуте либерале, он је рекао да либерали треба да и даље поштују устав и законе као и пре (ој, весела им мајка!) а скоро се ближи час када ће се са меродавне стране опет позвати либерали на владу, да спасу Србију од пропасти.

На овај умилни глас пророка Машића многи се либерали облизнуше, а дух лопова и фалзификатора Коломана Радуловића Сакача, запита, да ли ће се он скоро повратити за судију или за окружног начелника, или га може бити чека и министарска фотеља, док либерали опет дођу на владу.

За тим је Авакумовић закључио збор, који је текао на миру.

Либералима је, како чујемо, врло криво, што их ни деца нису хтела инвултовати, као што су се они од радикала бајаги — „надали.“

И сад је опет све мирно. Београдски пивари и гостиничари пребројавају паре, цех либерала, што су га у бакру исплатили, као што обично либерални стари пензионари чине. У Београду је опет рашчишћен ваздух, и само се очекује, шта ће сада Европа и велесиле, по што је одржан либерални збор!

Др.

ПРОДУЖИМО ОРГАНИЗАЦИЈУ!

Против петровданског збора изасланика српске народне радикалне странке чињене су са некоје стране приговори, као да није са свим правилно и на време сазван био, јер се држало, да би још више срезова послало своје изасланике, да је доцније сазват био. А замерало се и то, што је исти сазвао п о т п р е д с е д н и к извршног одбора радикалног клуба, без саслушања целог тог одбора и председника.

Поред свих тих приговора дошли су на тај збор сви доондашњи изасланици, а и мимо њих дошли су многи наши једномишљеници, да буду присутни на том збору.

И збор је одржан. Сазивачи су протумачили и оправдали: за што је на тај начин збор сазван, наглашујући, да су их прилике нагониле, да тако на брзо сазову збор — а међу њима нарочито то, што су онда били велики изгледи за изненадно расписивање избора посланика и сазива народно-црквеног сабора нашег, и што је у самој странци била трзавица, а уредништво партијског органа не беше уређено. Председник се налазио далеко од наших крајева у бањи, те није могао да позна ове прилике, па није могао увидети ни крајње потребе наглог сазива изасланичког збора, и за то је то морао да учини потпредседник; а опет поједини чланови извршног одбора били су на далеко раштркани, те се нису могли на брзо сазвати у седницу пре збора.

Сазвани збор је ово оправдање узео на знање, упустио се у рад, изабрао средишњи (централни) одбор странкин, уредио уредништво партијског листа, и донео правила за изборну организацију.

Изабрани централни одбор састао се о св. Илији у своју прву седницу и ту је бивши председник извршног одбора као одборник, подигао поново све горње приговоре против петровданског збора. За то је централни одбор — да би и последња сенка тих приговора нестала — решио: да изда нов позив на оне бирачке срезове, који се донде нису организовали, и да им даде рока од 4 недеље дана, за обављање среске организације. То је учинио мислећи, да заиста има срезова, који замерају, што нису могли своје изасланике на петровдански збор послати (и ако то замерање не би оправдано било, јер је од сазива до петровданског збора било доста времена да се обави избор изасланика, и среског одбора).

Учинио је централни одбор то, и за то да све несугласице изравна, а и што се надао, да ће се за тај рок од четири недеље појавити више срезова. И онда би било смисла, да се са тим новим срезовима по ново сазове изасланички збор „ради коначне изборне организације и уређења партијских ствари,“ како је стајало у позиву изданом о св. Илији.

Средишњи (централни) одбор био је тако предусретљив према свима, да је за те прве четири недеље обуставио своје делање, чекајући, да ли ће се нови срезови пријавити, те ако би у том случају до новог збора дошло, да овај онда изабере по својој вољи средишњи одбор.

Међутим прошле су прве четири недеље, па још четири недеље и ни један нов срез се није организовао. Из тога се види, да је предосторожност и предусретљивост централног одбора сувишна и излишна била, јер ни један срез није показао воље за нови збор — а то значи: да **су задовољни са петровданским, и да преговори против истог не стоје**, те тако и централни одбор може сад без сваког приговора продужити свој обустављени рад, а чекају га заиста важне и крупне задаће. **Развлачењу и одлагању више нема ни разлога ни места.**

И тако ми имамо у сваком погледу коначну, потпуну средишњу управу, те је престало време, кад је могао појединац да мисли, да има у својим рукама целу ствар наше странке. Ванредне прилике су престале, те не може бити ни преке потребе, да когод без знања и пристанка средишњег (централног) одбора, у име странке наше што правоваљано учини.

Кад би наш централни одбор данас, или ма кад држао, да је потребно да се сазове партијски изасланички збор, то ће се у смислу позива од св. Илије, тај „збор и без тих (до сада не организованих) срезова одржати, па се не ће на евентуалне протесте из тих срезова никакав обзир узети“, а исто тако морају се, опет по речима истог позива, **„они срезови и вароши, који то (организовање) до тог времена не учине, сматрати да нису припадници радикалне странке“. „До тога времена“, — али не за сва времена.** — А међутим задаћа је централног одбора, да и на даље што више срезова организује и тако увећава број наших припадника.

Многи су криво тумачили горње речи, те мислили, да се после прве четири недеље не могу више организовати и да тако отпадају из крила радикалне странке. Ово је врло погрешно тумачење, јер су се прве четири недеље односиле, као што смо већ протумачили, на евентуалне приговоре и да се за те четири недеље јавио већи број нових срезова, средишњи одбор би гледао, да што пре до новог збора дође, како би и они учествовати могли.

Кад се пак ни сада после 8 недеља, нису јавили, онда то значи, да нема потребе новом збору, да против петровданског збора не постоје никакви приговори више и да је изабрани централни одбор дужан, да своје делање продужи и да се између осталога побрине, да што више нових срезова даље организује.

Дужност је наших једномишљеника: да се у својој околини заузму, **да се продужи и на даље среска организација и да што више нових срезова приступе нашој странци** и да то одмах пријаве централном одбору, како би што више наших срезова спремно било, ако би се расписали избори за наш сабор.

Ово се тиче како наших једномишљеника у ужој Угарској, тако и оних у Троједници.

А када се заиста леп број нових срезова пријави, и када се нарочито са нашим **једномишљеницима из Троједнице споразумемо у погледу новог изасланичког збора** (јер у Троједници томе за сада још доста тешкоћа на путу стају), **онда ће, по потреби, средишњи одбор сазвати нов збор изасланика.**

Ни једна партија, без преке потребе, не држи више од један пут годишње свој главни збор, неке држе га тек сваке треће или пете године, па ни код нас нису данас таке преке потребе, да би ове године још једном морали покретати народ на збор — што је и трудно и са трошком скопчано — кад је петровдански збор са својим закључцима и средишњим одбором добио пуну коначну важност и правоваљаност.

Сада треба изабрани централни (средишњи) одбор да продужи свој започети рад: да продужи организовање заосталих срезова и вароши; да води партијске ствари; да узме у руке сву управу; спрема све што је потребно за изборе и нов изасланички збор; да тражи и нађе споразума са једномишљеницима у Троједници, како би и они на идућем збору у већој мери суделовати могли; да предмете тог новог збора подели међу поједине чланове на обраду и реферат; да спреми све одлуке (резолуције), које би тај нови збор донети имао и да спрема опширан и конкретан, позитиван програм наше странке, како би потпуно спремни и готови дочекали нови збор.

Осим тога има средишњи (централни) одбор да реши многе унутрашње партијске ствари: да уклони могуће несугласице, да партијску штампу коначно уреди, и уклони све што смета реду и раду наше странке, да отклони оно, што смета напретку и што се противи дисциплини странке.

То су у крупним потезима задаће средишњег изборног одбора, за то би он требао **што пре и што чешће** да се састаје.

Како смо поуздано извештени, **обратили су се сви чланови средишњег одбора председнику тог одбора, да што пре сазове седницу средишњег одбора,** како би овај свој посао наставити могао, и за то не сумњамо, да ће у најкраће време до састанка тог одбора доћи.

Отуда, од сложног и споразумног рада централног одбора ми поуздано очекујемо највећу корист по наш народ.

У то име, нек је сретан и беримећетан рад средишње управе наше странке!

Виде.

им православни Срби рођена браћа, друкчији би био њихов отпор!...

10. јула приспела је и прокламација ђенерала Ф и л и п о в и ћ а, војсковође аустријског, у којој је било много обећања, али су од тих остала многа и многа неиспуњена. У томе Хаџи Лоја навали на касарну, да отме од војске (турске) оружје и џебану Но војска (ником) не хтеде да преда оружје и џебану, јер је тако заповедио паша. С тога настаде између војске и усташа пушкарање, које се свршило тако, да су војници све напустили и отишли, а усташима допаде све оружје и џебана. — 12. јула зађе Хаџи-Лоја по чаршији и стаде викати: „Ко је Турчин и права раја, нека затвори дућан, па сваки пушку у руке, а ко нема пушке, барута и фишека, нека иде у кршлу (касарну), па ће добити“. Сви се наоружаше, али нико ни с места! Само чујеш вику: „Не ћемо га! Не ћемо!“ Сад пође Хаџи-Лоја са својим усташима, да гони командира (валију). До 15. јула отераше све Турке османлије. Домаћи мухамедовци мрзили су ове, с тога их протераше.

Најпосле 18. јула састадоше се у скупштину, да изаберу команданта и изабраше Афиз-пашу са чувеним јунаком из Пљеваља (Таслиџе) Мухамедом С е м и ш к а д и ћ е м. Овај је био муфтија (владика мухамедански) у Плевљу, а вешт четовођа Афиз-паша изда налог, да свака мушка глава (одрасла) иде на војску против Швабе. Тада стану купити жито, новце, — и све потребе за војску. Сваки без разлике, морао је давати потребе за војску и поред тога и сам ићи. Ко је био богат, тај није морао ићи лично у војнике, али је за себе морао да плаћа бедева (заменика). Овде морам и ово напоменути: прав. Срби, гледали су ако су само могли, да избегну, с тога су Турци почели на њих сумњати. Нарочито су сумњали на Петру Т. Петровића (посрбљеног Цинцарина, а сада председника српске опћине у Сарајеву), јер је био врло лукав. Једном се Хаџи-Лоја с гомилом Турака усташа упути његовој кући у намери, да га ухвате и убију. Но Петро видевши ову бесну руљу и Хаџи-Лоју пред њима на коњу, досети се, те узме свој скупоцени ћурак и изађе пред Хаџи-Лоју и огрне га тим ћурком и даде му кесу дуката. То се Турцима тако допало, да су га оставили на миру!

20. јула оде Мухамед Семишкадић муфтија у Плевље, да побуни Плевљане све до Новог Пазара. 28. јула већ се вратио у Сарајево са 10 прав. Срба, а осталу војску је оставио на Г л а с и н ц у (висоравањ источно од Сарајева), где је био намеран, да дочека аустријску војску. У Сарајеву изда исти налог, да Сарајлије иду у Зеницу и Травник, а он оде у Доњу Тузлу да дочека Швабе. У путу је купио војску и накупио до 3.000 усташа. Но Сарајлије не одоше куд треба. Аге и бегови побегну из Сарајева и сакрију се по селима на својим спахилуцима, а војници видевши то, разбегну се и они по шумама. Кад то чује Самишкадић, а он из Тузле пошље Сарајлијама овај телеграм: Чујете ли аге Сарајлије и сви остали! Ја сам вам Швабу добро дочекао и вратио га од Тузле до Брчкога. Једна ми је војска у Маглају, где ће Швабу дочекати. (Та је војска страшно потукла хусаре. Пр. писца). Но чујете ли, аге Сарајлије, кунем вам се вером и кураном, ако ми неверу учините, живе ћу вас одерати!“ За то време беше Сарајево у опасности. Сваки беше чувар чаршије и куће, по што се беше у Сарајеву накупило доста Турака Никшићана, које су Црногорци развијали из Никшића. Ових се Никшићана свако бојао, јер су то били зликовци, крадљивци и глобаџије, па се од њих чувало, да не потпале Сарајево и да га не опљачкају.

И до сад владала је у Сарајеву анархија, али сад баш наста прави дар-мар. Просто, није се знало, ни ко пије, ни ко плаћа. Турска фукара у Сарајеву протера све Турке османлије и попљачка их, а све судове уништи. За тим уреди своје власти. Турци су имали своју, а Срби своју полицију. Начеоник српске полиције у рангу мајора био је Григорије Ј е ф т а н о в и ћ, богати трговац у Сарајеву (И сад је жив. Пр. писца). Још су лепо удесили, да православни чувају турске мале, а мухамедовци српске, камо среће, да су се пре тако сложили! — Између протераних османлија да споменем везира Мазор-пашу и Костаћ-пашу. Ову двојицу у мало те нису убили. Њихове ствари разделише, а ћурке на комаде цепаше и поделише. И коње им и кола разјагмише. Били би их посекли, да се није Хаџи-Лоја ту нашао, те одговорио бесну светину овим речма: „Море Турци! Пођите се тога, него вам кажем, ено вам Швабе у Маглају; тамо идите, па се бијте!“ Нарочито је страдао Костаћ-паша. Он је био Грк. Кад је почео бегати из Сарајева, ухвате га Турци на Кобиљој Глави (близу Сарајева), па га врате и пред Ташли-ханом (на сред Сарајева, где је сада „Хотел Европа“ својина Григ. Јефтановића) страшно су га злоставили. Свукли су га голог, па га ножевима боли и хулили, да је јадник од страха полудео.

Кад се аустријска војска већ приближила Сарајеву, буде наређено, да сваки има обући турске хаљине (чакшире с туром, копаран, салтамарку и турску кошуљу). Дотле је било и такових, који су носили одело a la franka, које се тамо звало „тесно“. Кад су пашу истерали из конака, поставе Мустај бега Фазлипашића (потоњег градског начелника сарајевског, који је умр'о прошле године) у конак, да суди по шеријату. Изабрани војсковођа Афиз-паша видевши, да је све узалуд, побеже са 100 коњаника (суарија) у сред ноћи из Сарајева, но чувши то Сарајлије, пођу у потеру за њим и стигну га у Булозима (више Сарајева) и врате га натраг. Исте коњанике пошљу у Травник, да ту дочекају Швабе, но ови коњаници дошав до Илице (у сарајевском пољу), окрену преко села Трнова и Фоче и побегну у Приштину.

У таком комешању и нереду дође аустријска војска у Зеницу. Сарајлије се поплаше, те с тога се договоре, да пошљу ђенералу Филиповићу депутацију, која ће га замолити, да даље с војском не иде. Депутација се састојала из неколико Мухамедоваца, Хришћана и Чивута, а предводио ју је Афиз-паша. Стигавши у Зеницу, Филиповић прими прво Мухамедовце, који су га молили, да даље не иде. За тим прими Хришћане, који га замолише, да што пре дође у Сарајево, јер ће их Турци поклати, па онда неће имати на што доћи. Чувши то Филиповић, одмах се крене с војском преко Бусоваче и Високог у Сарајево. Код Високог дочекају Турци аустријску војску. Турци су се добро држали, но морадоше одсту-

Поглед по свету.

— Руси у Француској. Као што смо већ почели јављати, Русија је, хотећи се одужити Французима и посети њихове морнарице у Кронштату, послала своје бродовље у Тулон. Бродовље је стигло у Тулон у суботу пре подне. Дочек је био неочекивано искрен и одушевљен Три дана је светковао француски град Тулон велико славље, које се тако ни за један тренутак није прекидало, а у понедељак у вече отпутовао је заповедник руског бродовља, адмирал Авелан са 50 својих официра на два засебна влака у Париз. Куда је год пролазио, бивао је најодушевљеније поздрављан. А дочек којим су Паризлије дочекали Русе, не да се описати. Кад су руски гости стигли у Париз, а то је било у среду, полетели су Руси и Французи једни другим у загрљај и љубили се као браћа. Руси су одсели у војничком клубу, где су их дочекали са хлебом и сољу. Одмах по доласку, отишли су Руси у своју цркву на благодарениће, а пред вече су их приказали председнику републике Карноту, који их је врло топлом и искреном добродошлицом поздравио. Народа је толико по улица, да се скоро дави. Париз одјекује од руске химне и марсељезе. У почаст Русима приредио је Карно ручак. Авелана је именовао великим офицером почасне легије и већину официра одликовао је разним одличијама У вече је Париз дивно осветљен био, а тако исто је био код председника Карнота бал у почаст Русима. — Но не светкује само Париз. Сви градови славе долазак Руса у Француску и поздрављају савез Русије са Француском.

— Енглеско бродовље у Тренту. У трећи дан по доласку руског бродовља у Тулон т. ј. у понедељак, стигло је и енглеско бродовље у луку Тарент у Италији. Бродовљем заповеда адмирал Сејмур. У Тарент су дошли многи са стране, да дочекају и поздраве енглеско бродовље. Град је искићен био заставама. Али се овај дочек и састанак ни из далека не може упоредити са оним у Француској. Поред свега тога, што се штампа тројног савеза труди, да докаже, како је састанак био срдачан, а народно одушевљење велико, ипак јој то скоро никако не испада за руком, те се сигурно једи, шта јој описи дочека Руса у Француској куд и камо више налазе лепих речи и згодних израза.

Народна привреда.

Сејмо још сада рану зелен! Познато нам је свима, да је код нас најтеже се изранити у марту и априлу месецу, јер нам тада стране зелени и варива нестане, а нова још није ни посејана. Само онај, који има топлих леја, може се заложити са новом зелени, или који је богат, те је може купити.

Пошто је рана зелен у опште најскупља и највише прихода доноси, то препоручујемо свима, који имају градине, да још сада почну сејати зелен па било то за себе или за продају.

Сада се може сејати: спанаћ, мрква, салата, першун, паштрнак, лобода, купус, и грашак.

Семе од спанаћа, мрква. салате, першуна, паштрнака, и лобове, презими у земљи а не измрзне а при томе ниче и при многом мањој топлоти, но други усеви. Знамо да с пролећа више пута не можемо рано сејати због сувише влаге, која смета затрпавању семена а и самој обради земље. С тога нам произвођење ране зелени одоцни и ми се не вајдимо толико колико би могли.

Зато сејмо још сада све врсте ове зелени.

За ову циљ прекопајмо леје, пошто их са зрелим стајским ђубретом ђубримо, и посејмо ово семе онако, како треб или како обично то чинимо. Али не заливајмо леје одма по сетви, но оставима их тако како су. Ако буде довољно топлоте, семе ће нићи, али није потребно да заливањем семе принуђавамо да клије и никне. Главно је да буде семе у земљи, како би с пролећа, чим се укаже лепше време одма млого нићи. Оно је онда добро набубрено и треба му само топлијег времена па да никне.

Преко зиме ако би наступиле сувомразице, треба леје са натрулом сламом или ђубретом свежим покрити, а могу се (где тога има) употребити и лисници. Само рано с пролећа треба овај покривач уклонити.

Сејање треба мало чешће но обично да буде и никад не треба с ране јесени, но мало доцније.

Само купус и грашак треб мало рапије да буде посејан; нарочито купус због пресађивања.

За семе узмимо наше-сељачко, како од купуса, тако и од грашка (и боба). Наш домаћи зелени купус врло се добро одржи преко зиме у башти, па и ако с пролећа не даје на око леп купус, опет је он врло укусан и здрав. Он треба да је пресађен најдаље до половине октобра, како би се до зиме могао добро укоренити. Он је с пролећа заједно са лободом прво поврће и укувано (исечено) лишће се сланином даје врло здраву храну.

За грашак треба узети јужно страну градине и обично се поред плота сеје — јер је ту обично више заклоњен но на чистини. Разуме се, да овај грашак није за потрошњу у љусци, јер је он као што код нас кажу — дивљи, но само у зрну. Али зато о ђурђеву дану можемо имати зрна. а то је већ велика добит.

Нађосмо за потребно до овим неколиким речима опоменемо наше домаћине на гајење разне зелени, и мислимо, да ниједан који градину има, неће изостати а да сада још не засеје је. **„Тежак.“**

Вести из места и са стране.

Политички рачун. Французи су израчунали, да је један и један — три. При дочеку Руса у Француској продаване су споменице, на којима стоје с једне стране две снажне руке како се рукују, а с друге стране у наоколо натпис: живела Француска и живела Русија! па онда у средини овај рачун: 1+1=3. То ће рећи, да Русија и Француска на једној страни тако исти савез чине, као што на другој чине Немачка Аустро-Угарска и Италија.

Уморство у железничким колима. Јављају из Ротердама, да се на путу из Ротердама у Амстердам догодило у железничким колима брзог влака грозно уморство. Једну жену у колима првог реда убио је њен сапутник и тело је бацио кроз прозор на поље. Убица је изашао у првој станици и нестало га је.

Телесна казна. Власт у Мариланду увела је стари закон, по којем се могу казнити они мужеви, што своје жене туку Данило Јонес тукао је своју жену, па му је власт издала ову наредбу: За 48 сахата затвориће вас чувар казнионице, свезаће вас уз колац и удариће вам по голи леђи 39 батина. Јонес је угледан и имућан грађанин, али му не помаже ни богатство ни силне молбе, да се ослободи ове казне.

Пренос писама електричним путем. Између Њујорка и Броклина преносе се писма електричним путем. За тај посао постоји мала железница, чија кола иду кроз цев, која има 40 центиметара у просеку. Кола су 120 центиметара дугачка, и начињена су од гвоздене жице. У њих могу да стану 3000 писама. Иза сваких кола налази се мали покретач, који их тера, а електричну струју добија помоћу жица, што су кроз шине спроведене. Та електрична железница пређе пут између обе вароши за 5 минута. Све иде само од себе; чиновници само натоваре кола и крену их.

Парница због прављења лажних банака довршена је пред митровачким судом и изречена је ова пресуда: Од 27 оптуженика осуђено их је 20 на тешку робију и то: Лаза Прњајић на 7 година; Јошка Сремац на $5^1/_2$ година; Јаша Костић на 5 год; Димитрије Здравковић на 6 г.; Ђока Чакић на 2 године; Аца Жегарац на 2 г.; Ђока Марешић на 6 месеци; Јуца Ранковић, Ива Ромић, Мита Врга, Иса Ковач и Бранко Делић на 5 година; Алб. Мајер, Филипеско и Радовановић на 2 године; Светислав Черевићки, Јоца Андријевић и Јован Ристић на 5 година; Кукуљевић на 3 дана затвора; Шандор Хосу на 1 месец робије. — Ослобођени су од оптужбе: Душан Трумић, Лепка Чакић, Бар, Павлина Никић, Стојан Врга, Стеван Адам и Јосиф Адам. — Ристић, Здравковић и Мајер осуђени су осим тога, кад издрже казну, на прогонство из Тројединице. — Черевићки, Јуца Ранковић, Андријевић, Сремац, Костић, Жегарац и Мајер уложили су ништовну жалбу и призив. — Државни тужилац пак уложио је ништовну жалбу због Трумићевог ослобођења, а за остале је задржао себи право, да се за три дана промисли.

Новије вести.

Реформа изборног закона у Аустрији. У пољским посланичким круговима колају гласови, да ће влада реформу изборног закона октроисати као царево наређење, ако буде дошло до тога, да се царевинско веће распусти.

Састанак српске скупштине. Из из Београда нам јављају, да ће се српска скупштина састати опет првог новембра.

Обновљење ново-пазарске епископије. Као што цариградски турски лист „Сабах“ јавља намерава цариградски патријарх да обнови некадању епископију у Новом-Пазару под именом „Милешевска епископија“.

† Мак Махон, француски маршал, Херцег Мађенте и бивши председник републике умр'о је у Паризу у прошлу среду. Родио се 1808 Прво се одликовао у Алгиру 1848., за тим у кримском рату, а нарочито у аустриско-талијанском рату код Мађенте. У француско-немачком рату 1871. је био рањен. 1873. постао је председник републике. 1879. сишао је са тог места и повукао се са политичког поља. И ако је био председник републике, ипак је био монархиста. Ипак га француски народ за његове војничке заслуге штује, те ће га влада врло свечано и на државни трошак сахранити у кући инвалида уз Наполеона I и његове војсковође.

Аустријско царевинско веће. Расправа о изузетном стању у Ческој наставља се. После младочеха Пацака и Херолда говори Вашати захтевајући, да се изузетно стање укине. Тај дан, у среду, довршено прво читање о изузетној меру у Ческој. Предлог владин у тој ствари упућен је одбору 24-рице. — Прво читање о преустројству изборног реда доћи ће на ред у понедељак.

Анексија Босне и Херцеговине. Поводом нашег чланка под овим натписом у 151. броју „Заставе“ устали су београдски листови против сједињења православне цркве босанско-херцеговачке са патријархатом карловачким, доказујући да се то противи каноничком и црквено-повесничком становишту.

Трговина.

Нови Сад, 7. октобра. Пшеница прве каквоће 7 ф. 10 н. Пшеница средња 6 ф. 60—80 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 20 н. Наполица 5 ф. 50 н. Јечам 5 ф. 20 н. Зоб 6 ф. 30 н. Кукуруз 5 ф — н. Кукуруз у клипови 2 ф. 40—50 н. Маст 50 ф. Сланина сува 50 ф, дебела паљена 52 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 38— н.
„ средњи . . . 36—37 н.
„ лаки . . . . 36— н.
Све од 1 килограма.

Теоци . 10—20 ф. по комаду.
Јагњци . 5—12 ф. по пару.
Овци . . 8—14 ф. „

*

Беч, 17. октобра. п. р. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 10970 ком. а дошло је 3265 ком. млађе врсте и 7628 комада угојених мађарског соја. Свега 10893 комада дотерано.

Трговина код већег догона живља.

Продавало се:

Прима роба 37—38—$38^1/_2$ нов.
Средња „ 35—36 н.
Сремска „ 35—37 н.
Назимад „ 36—40—44 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 47 ф.
„ „ масти . 51—52 ф. Све од 100 кгр.

*

Теча̑ј златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 6. октобра.

Дукати — — — — — —	6 ф. — н.
Наполеондори (20 франака) —	10 ф. 02 н.
Угарска златна рента — — —	116 ф. 10 н.
Аустријска златна рента — —	119 ф. 50 н.
Угарска крунска рента — —	93 ф. 55 н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	62 ф. 15 н.

ШЕСТОНЕДЕЉНИ ПАРАСТОС

приређујем мом незаборављеном брату

ЂОРЂУ РАКИЋУ

у суботу 9. (21.) октобра 1893. у 11 сати пре подне у новосадској алмашко **гробљанској капели**, на који учтиво позивам све сроднике, пријатеље и познанике.

У Петровом Селу, 6. (18.) октобера 1893.

КРИСТИНА ГРЧИЋ
рођ. Ракић, сестра.

пити већој сили аустријске војске, која заузе Високо и опљачка га, али су се Турци између себе крали. Она војска, која је преко Бусоваче пошла у Сарајево, дође на Кобиљу Главу, а тако исто и друга од Травника. Обе ове војске сједињене ударе на сарајевску војску. Далеко надмоћнија од Сарајлија, аустр. војска потуче Сарајлије. а ови нагну бежати. Дошавши у Сарајево рекоше: „Не можемо се ми бити са Швабом!“

На Преображење (6. августа; према ратном плану требала је у овај дан аустријска војска да стигне у Сарајево и да прослави царев рођен-дан) сва се војска прикупила у пољу сарајевском, да дочека Швабе. Уједно се Сарајлије договоре, да убију Хаци-Лоју. Кад је овај то начуо, одважи се и оде сам главом на тај збор, где се о његовој глави радило. Идући уз басамаке конака, незгодно му се омакне пушка, те тако сам себе рани у ногу. Истог дана са четворицом Никшићана побегне и понесе собом многе новце, што је огулио од многих трговаца. Дошавши на Решу, отму Никшићани Хаци-Лоји све новце и побегну у Нови Пазар, а Хаци-Лоја се сакрије ту у једном селу, да га не ухвате Швабе. То је село близу Гораждa на Дрини.

Занимљиво је, како се за време ове анархије судило у Сарајеву. По курану и шаријату бише осуђена двојица: један православни и један мухамедовац, што су у Мокроме (близу Сарајева) украли једног вола. Ту двојицу преступника изведу у чаршију; телал стане викати и казивати њихове преступе, а друга двојица, која су држала штапове (мотке), стану Хришћана по табанима и стражњици бити и ударе му 86 штапа, а Мухамедовцу само 14, јер је Турчин по шеријату прави.

На Преображење у вече отиде ђенералу Филиповићу једна турска депутација на Илицу (код Сарајева) и каже му, да ће без боја моћи заузети Сарајево. Намера им је била, да Филиповића преваре, да би овај безбрижно ушао, а они онда да га из ненада нападну. Исте ноћи врати се депутација, а Турци се стану спремати, да се боре. У Сарајеву је заповедао тада турски реис-ел-улем (највиши свештеник за Босну) Хаци-Јамаковић.

7. августа још у зору започе пушкарање између Турака и аустријске војске, а око 9 сахати отпоче жестока битка. Турци су тако били поцрнили од барута, да није могао брат брата познати. Аустријске је војске било преко 22.000, а усташа једва 3.000. У 6 сахати после подне аустријска војска уђе у Сарајево, по што је на граду био већ изнесен бео барјак у знак предаје. Осим тога Турци су, да би преварили аустријске војнике, на прозорима од својих кућа наместили беле мараме и пешкире, као бајаги предали су се! Но кад аустријски војници уђоше у варош, Турци стадоше кроз прозоре пуцати и многе су поубијали. Кад то видеше аустријски војници, стадоше на куће нападати и убијати децу и жене и плачкати. То је био ужасан покољ. Неки су војници невину децу набадали на бајонете и бацали! Грозно! И с једне и с друге стране пало је много. Од топа и пушке погибоше и многи Хришћани, а и неколико хришћанских кућа је разрушено. — Један официр са својом компанијом војника, који први дођоше под град сарајевски погибоше храбро (гроб им је баш под градом). Кад је војска улазила у град, где су сами Турци, а улице уске, погинуло је много војника, јер су и саме буле пуцале кроз прозор и сипале на њих врео зејтин. Но за то је и од њих много страдало.

Пред вече уђе у варош и ђенерал Филиповић. Одмах је издао налог, да сваки преда оружје. Сваки је морао донети у кршлу (касарну). Војници зађоше по кућама турским и хришћанским и стадоше купити оружје. За тим почеше тражити поједине Турке усташе, а и Србе. Од Срба су тражили учитеља Стеву Петрановића, који је сретно пребегао у Србију, а учитеље Филипа Шпадијера и Петра Црнчевића протераше одмах Шпадијер се после запопио и био је парох у Прхову (у Срему), а Црнчевић је и сада учитељ у Шапцу (у Србији).

Од Мухамедоваца ухватише најпре Јабучицу и обесише га под Горицом (у Сарајеву). Овај (Јабучица) био је врло вешт занатлија. Умео је сваковрсне ствари израђивати од гвожђа, као новце, оружје и т. д. За тим ухватише Хаци-Авдију Алаћа и стрељаше га под Горицом. Ухватише и Хаци-Јамаковића. Овај је био јањичар; носио је ћулах, жуте фирале (ципеле) и бео сарук. Њега су два дана испитивали и он је све казао, па најпосле рече: да је учинио више зала, него што они и помислити могу! Трећи дан по уласку аустријске војске одведу Хаци-Јамаковића под Горицу, да га обесе. Кад су били већ на одређеном месту, он замоли, да га пусте, да клања (богу се моли) и док је клањао на једаред извади из недара две мале пушке (кубуре) и опали, те два војника рани. За тим га одмах обесе. Осим ових повешали су многе и многе Мухамедовце међу њима и Каукчију, мухамедовског учитеља (који је више пута забрањивао, да не звоне звона на старој српској цркви).

18. августа почну се војници усељавати у Сарајево. Размештени су по кућама без разлике, а у џамије сместише храну и потребе војничке. (Још и сад има неколико џамија, које служе као војнички магазини).

У след ове промене, настаде у Сарајеву велика радња. Свако могаше леп новац зарадити. Но то не потраја дуго, јер се стадоше досељавати аустријски и угарски Чивути и други швапски трговци, који својом безобразном трговином одузеше хлеб сарајевским трговцима. К томе удари Аустрија велики порез на кућу, приход, ракију, вино, стоку, дрва, живину и заведоше бог те пита још какве порезе, те народ осиромаши.

Можемо с правом рећи, да смо из једног ропства прешли у друго „модерно“. Чини нам се, да је турско било лакше сносити. Сарајлије се надале беријету, а добише — шипак! Не знам, хоће ли и опет ићи, да моле Филиповића, да заузме Сарајево.

*

Мислим, да ће овај кратак опис занимати сваког српског родољуба, те сам га с тога и написао. Није баш бог зна како вештачки, али је верно написан, па ће добро доћи сваком Србину, да сазна коју више о српској патњи . . .

Боривој.

Прилози за пострадале Ловране.

На наш позив, да се за нашу браћу, Ловранске погорелце, где је до 80 српских породица без куће и крова остало, у српском народу прилози купе стигли су нам даље још и ови прилози:

1. Г. Андра Лукић, члан срп. нар. позоришта у Вуковару 6 кр.

2. Скупио г. Сима Мишковић у Вел. Радинцима: Сима Мишковић 2 кр. Ћира Живанић 1 кр. Ђока Јелисејевић 1 кр. Љуба Плавшић 1 кр. Новак Савин 60 пот. Ђока Бошњаковић 40 пот. Тома Павков 20 пот. Свега 6 кр. 20 пот.

3. Скупио г. Лаза Николић у Панчеву: Прва панчевачка среска ратарско-занатлијска задруга за штедњу и предујам 10 кр. Димитрије Николајевић 6 кр. Димитрије П. Ранисављевић 6 кр. Др. Никола Григоријевић 6 кр. Миша Димитријевић 3 круне. По 2 круне: Др. Стеван А. Јовановић, Коста Васиљевић, Михајло Костић, Бељин и Момчиловић, Драгомир Мандрешевић, Јефта Мандрешевић, Љубомир Радивојевић, Макса Барјактаровић, Петар Т. Суботић, Жика Николић, Адам Симић ц. кр. капетан у миру, Никола С. Петровић, Стефановић и Крупић, Бранко Крчадинац, Коста П. Јовановић, Гига Ранисављевић, Мита Драгић, Васа Станић, Јован Бајић, Жива Илић. По 1 круну: Димитрије Деспотовић, Светолик Калиновић, Иван Мартиновић, Ђока Рајковић, Стеван Ђ. Бошковић, Коста Ђорђевић, Тана Мутавџић, Коста Апостоловић, Радослав Јовановић, Мита Брајић, Божидар Милосављевић, Лаза Николић. Сава Поповић 60 пот. Владимир Ђуричић 60 пот. Михајло Опра 60 пот. Андрија Лозанов 40 пот. Танасије Бировљев 60 пот. Павле Ранковић 40 пот. Милан Јосимовић 60 пот. Милан Поповић 40 пот. Петар Седмаков 40 пот. Војин Суботић 40 пот. Бранко Марковић 40 пот. Вељко Рацић 40 пот. Петар Маринковић 40 пот. Јосиф Кинер 40 пот. Петар Крецул 40 пот. Младен Беренђија 1 кр. Треће оделење панчевачке занатлијске задруге 2 кр. Гига Павловић 1 кр. Петар Милорадовић 1 кр. Ђока Вуковић 1 кр. Лазар Ердељан 1 кр. Максим Марковић 1 кр. Андрија Нинић 1 кр. Ђока Мандацић 2 кр. Свега 101 кр.

4. Скупио г. Арон Ковачевић у Будимпешти: Арон Ковачевић 4 кр. Марјановић и Ђонин 2 кр. Паја Путник 2 кр. Мита Јовановић 2 кр. Младен Петровић 2 кр. Чика-Пера Касапиновић 2 кр. Стеван Јосић 2 кр. Лаза Богосављевић 1 кр. Владимир Цвејанов 1 кр. Светислав Павковић Вршчанин 1 кр. Урош Васиљев 1 кр. Никола Јовановић 1 кр. Никола Петровић 1 кр. Свега 22 круне.

5. Скупио г. Адам Чиплић, учитељ у Ст. Бечеју: По 30 кр.: Срп. правосл. црква. опћина. По 10 кр.; Срп. читаоница и просветна задруга Српкиња. По 6 кр.: Никола Гавански. По 4 кр.: гг. Јован Борота прота, Павле Симоновић, Тома Михајловић. По 2 кр.: Сима Јелчић трг., Лука Мравић трг., Милош Тотовић трг., Данило Живковић трг., Иван Јелчић прот. капелан. Јован Чиплић учит., Јован Поповић учит., Јован Степанов свешт., Коста Дражић учит., Јован Фетер бележник, Сима Поповић бележник, Мита Радановић адвокат, Младен Јоцић адв., Урош Михајловић берберин, Стеван Татић економ, Акса Живковић економ, Лаза Милованов економ, Глиша Николић подбележник, Нестор Белић из Сентомаша екон. Ђока Богдановић благајник, Александар Поповић прот. намесник, Ђорђе Татић кпез, Александар Бугарски трг. из Сегедина, гђца Софија Живковић, Младен Јосић парох мартоношки, Стеван Завишић умировљен бележник, Милан Кекић економ, Милош Милованов тутор, Ђура Даниловац економ, Јоца Хорвацки економ, Јаша Живков економ, Давид Перић економ, Груја Живков-Аксин економ, Сима Милованов економ, Пера Трбић економ, Душан Хаднађев, Адам Чиплић учитељ. — По 1 круну: гг. Никола Петљански трг. Ст. Кекић трг. Св. Соколовић трг. Мита Живков-Бајин екон. Сава Грчић бравар, Александар Пирошки колар, Јоца Силајдин сарач, Чедомир Мишковић берберин, гђа Даринка Ковачевић, гђца Сидонија Тапавица и Марија Тапавица, Ђура Хаднађев трг. Исидор Девић екон., Пера Кекић трг., Павле Дамјановић учит. Ст. Перић учит., Стеван Живковић лицидер, Стеван Цигурски економ, Илија Жижин економ, Кузман Дадић економ, Љупко Бакић економ, Освалд Антонин коровођа, Арсен Перишић економ, Максим Чиплић економ, Игњат Чиплић ковач, Гавра Милованов економ, Ђока Станишић кабаничар, Ђока Божић економ, гђа Јулка Д. Живковић и Мара С. Живковић, Милан Жекић трг., Милан Госпођиначки економ, Јоца Елчић овршбеник. По 80 потура: Младен Поповић учитељ. По 60 пот.: гг. Срета Силајдин сарач, Миша Цигурски кројач, Светозар Миловановић шеширџија, Никола Малетић зидар, Рада Удовички економ, Рада Силајдин сарач. По 40 потура: гг. Иван Госпођиначки, Ђорђе Цигурски екон. Младен Крстопошић, Стеван Спајић економ, Милош Соколов економ, Дина Стражмештеров економ, Милорад Михајловић кројач. Свега прикупљено и послано 186 круна и 20 потура.

Овај је новац послат г. Јовану Богдановићу председнику срп. правосл. црквене опћине у Ловри.

Укупно . 321 кр. 40 пот.

Овоме долази у 131 бр. „Заставе“ исказаних		25 кр. —	
у 139 бр. „Заставе“	„	316 кр.	78 пот.
у 140 бр. „	„	39 кр.	60 пот.
у 146 бр. „	„	172 кр.	24 пот.
у 147 бр. „	„	273 кр.	10 пот.
Свега до сад у „Заст.“ исказано:		1148 кр.	12 пот.

Од ове своте послали су непосредно на председништво срп. правосл. црквене опћине у Ловри, Сента 153 кр. 24 пот. и Ст. Бечеј 186 кр 20 пот. Свега 339 кр. 44 пот., а осталих 808 кр. 68 пот. шаље уредништво „Заставе“ на председништво срп. правосл. црквене опћине у Ловри.

Захваљујући овим у име пострадалих свима племенитим прилагачима, позивамо поново наш народ, да овим невољницима, ма и најмање прилоге купи и пошаље. **„Ур. Заставе“.**

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Српска књижара Браће М. Поповића у Н. Саду код „св. Саве“.

Сад је баш изашла из штампе

ВЕЛИКА СРПСКА НАРОДНА

ЛИРА

са 1600 и више песама

ДРУГО ПОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

штампано у 10.000 примерака

Пре четири године изашло је прво издање ове наше велике лире, а сада ево приредисмо и друго попуњено издање. јер од првога све је распродано.

Угледно ово издање велике лире која је украшена са **21 сликом наших првих песника,** треба да се нађе у свакој српској кући, а томе се надамо у толико пре. што је прво издање тако великог одзива нашло.

Цена је великој српској народној лири:

у меком повезу	1·25
у тврдом црвеном повезу . . .	1·50
„ „ са златним шарама . .	1·80
„ „ „ „ и обрезом .	2·25

Ми се надамо што многобројнијим наручбинама, које ћемо брзо и тачно обавити. — Ко нам новац у напред пошаље, томе ћемо књигу о нашем трошку доставити.

Нови Сад, јуна 1893.

С поштовањем
Браћа М. Поповићи.

7–10

ОГЛАСИ.

КОСТА ТЕОДОРОВИЋ

У ВИНКОВЦИМА

потребује за своју гвожђарску радњу млађег помоћника. 3–3

ШПЕЦЕРАЈСКА, МАНУФАКТУРНА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

КОСТЕ ДЕВИЋА

ПРЕЋЕ СТЕВАНА МИЛОВАНОВИЋА

У ТУРСКОЈ КАЊИЖИ

потребује једног способног помоћника детајлисту, који добро мађарски и српски говори. Ступање одмах. 3–3

НОВАЦА У ЗАЈАМ.

На куће и земљу на амортизацију од 6 до 40 година са $4\frac{3}{4}$% камате и $\frac{3}{4}$% капитала **свега годишње одплате 5 $\frac{1}{2}$%** набавља и даје из бечке банке по врло угодним условима долу потписани обавештаја лично или писмено даје бесплатно.

С поштовањем
В. СТЕФАНОВИЋ
у Новом Саду, у сопственој кући, златна греда бр. 7.

3–5

НА ЗНАЊЕ.

Част ми је поштованој публици у месту и околини јавити, да сам у ћурчинској улици у кући г. Фајта отворио стовариште разних камења

ЗА НАДГРОБНЕ ПЛОЧЕ.

Као стручњак у том послу, сортирао сам радњу сваковрсним мрамором, лабрадором и антезитом, као са т. зв. **Syenit**-шведским гранитом у свима бојама.

Ако коју ванредну врсту или комад камена не бих имао на стовариштu, набавићу исто наручиоцу по цртежу и по умерену цену.

Примам све

разноврсне каменорезачке послове

и обављам их најсолидније.

С поштовањем
ЈОЦА ТУКАНИЋ.

2–3

Мојим поштованим муштеријама у месту и на страни учтиво јављам, да поред тога, што сам трговину своју у **помодној роби, свили, плишу и штофу за женске хаљине знатно повећао,** увео сам још и потпуне

ОПРЕМЕ ЗА НЕВЕСТЕ.

Рубље је од изврсног платна, а цене су врло умерене. Даље сам увео **ВЕНАЦА и ШЛАЈЕРА** за младе, као и **мушког рубља,** те исте препоручујем удавачама за дарове; а пошто ја мушко рубље као споредан артикл држим, то продајем исти по фабричним ценама. Уједно сам увео и **чоје, плиша и рипса** за батаре, а такођер и сав разноврсни многобројни прибор за исте. Трговина је тако сортирана, да у свему што је на стовариштu имадем од **најјефтиније до најфиније цене** и смело се радња моја са сваком радњом наше престонице такмачити може. Ванредан је избор у разним **штофовима за свештеничке хаљине, завесама, креветним застирачима и тепиху.** Нарочито пажњу обраћам на моје **ПЛАТНО.**

С одличним поштовањем
ДАВИД ЋУРЧИЋ,
КОД „ЗЛАТНЕ РУЖЕ“ У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ
НОВИ САД.

2–10

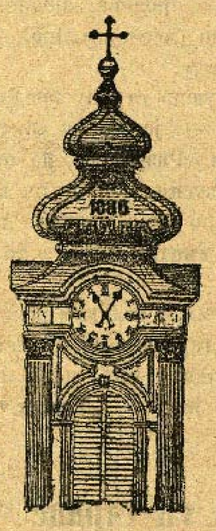

НОВЕ

ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

ИЗРАЂУЈЕ

ЗА ЦРКВЕ, МАГИСТРАТЕ и СВЕ ЈАВНЕ ЗГРАДЕ

ПО НАЈНОВИЈОЈ КОНСТРУКЦИЈИ

са челичним једецима (Drahtseil)

и кратком шеталицом (Stiftengang)

ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ.

ПРИМА СТАРЕ НА ОПРАВКУ ПОД ГАРАНЦИЈОМ.

Ценовнике шаљем бесплатно.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА

ЂОРЂА ПАНТЕЛИЋА

У ЗЕМУНУ. 2–6

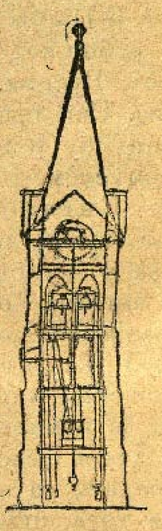

ЈЕДАН ПОМОЋНИК

шпецерајске струке може одмах место добити у једној вароши у провинцији, 3 сата од Новог Сада. Адрес упитати у администрацији овог листа. 3–3

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Ј. МИХАЈЛОВИЋА

У ХРТКОВЦИ (СРЕМ)

потребује једног помоћника. Манufактуристе имају првенство. 3–3

Потписаном је част овим п. н. опћинство града Митровице и околице најучтивије јавити, да је чувену гостионицу

„КОД ЗЛАТНОГ ЈЕЛЕНА“

СВОЈИНУ г. Ф. ЕНГЕЛХАРТА

узео у своје руке и да ће је 1. новембра т. г. отворити. — Ова гостионица је на ново и најелегантније, са свима угодностима уређена, а потписани ће се старати, да п. н. опћинство послужи свагда и у свако доба **најбољим пивом, вином и јеством,** а и послуга да буде најсолиднија.

Абоненти на ручак и вечеру примају се и у кући и ван куће.

Собе за странце и кола биће у свако доба и код доласка сваког влака и пароброда.

Молећи за многобројну посету, потписујем се с одличним поштовањем

Карл Ритингер,
хотелијер.

2–3

ЗАВОД ЗА МАСАЖУ И ЛЕКОВИТУ ГИМНАСТИКУ.

23. септембра (5. октобра) о. г. овај завод, битно повећан и са више справа обогаћен, опет је отворен. Осим једног ваљаног и искусног масера и масерке из Беча свршујем и ја масажу по својим у највећим таквим заводима прикупљеним искуствима, особито у живчаним и унутрашњим болестима. Сврх тога примам и лечење најразличнијих женских болести по методи Туре-Брандта (унутрашња масажа). Масер и масерке шаљу се на захтевање и у кућу. У оделењу за лечење **ХЛАДНОМ ВОДОМ** употребљавају се полукупања, хладно трење и увијање: Шаркотова суспензива код болесника од мождане болести у ртењачи и електрицитет.

Завод се налази у господској улици бр. 12. (при земљи) и отворен је цео дан.

У Новом Саду, у октобру 1893.

Др. САМУИЛО ЛЕВИ. 1–3

Онима који пуше цигарете, нека је препоручена на гласу **хартија за цигарете** са марком

Les Dernières Cartouches

творнице Braunstein Fréres у Паризу 65. Boulevard Exelmans 65.

Фирма Braunstein Fréres доноси у промет само производе њене сопствене творнице папира у Gassicourt (Set O.) у Француској.

Овај производ је славље на пољу индустрије хартије и узор хартија за цигарете.

Једно творничко сложиште ваше фирме за продавање хартије за цигарете као и готових завоја за цигарете налази се у Бечу, I. Schottenring, 25.

Наше праве француске хартије за цигарете „Les Dernières Cartouches“ од које сваки картон носи фирму Braunstein Fréres, као и готових завоја за цигарете може се добити у Новоме Саду код г.г. **Н. Димовића** и Ем. Дицгена и сина. 11–25

Власник: Славко Свет. Милетић. **За уредништво одговара: Милан Поповић.** Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.